

Обґрунтовано нерівномірність і суперечливість становлення професійно-педагогічної культури, що було наслідком проведених реформ і контрреформ вищої школи.

I. F. Isaev

**THE FIRST UNIVERSITY CHARTERS IN RUSSIA AND THE
DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL CULTURE OF THE
HIGHER SCHOOL TEACHER**

The article deals with the social-pedagogical preconditions and terms of formation and development of the professional-pedagogical culture of the high school teacher. The classification of the main periods of development of this phenomenon is grounded; the role of outstanding scientists, pedagogues in the forming of the teacher's professional-pedagogical culture, in the development of high school pedagogy is shown in the article. The analysis of selection and attestation of the teachers of the Russian institutes of higher education is conducted.

The irregularity and discrepancy of the formation of the professional-pedagogical culture, that is the consequence of the reforms and contr-reforms of the high school, is grounded.

Стаття надійшла до редакції 2.06.2010.

УДК 37. 0

*Зязюн Л.І.
м. Київ, Україна*

**СТРАТЕГІЯ ЕКОСОЦІАЛЬНИХ ТЕОРІЙ УЧІННЯ І ВИХОВАННЯ В
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТЕОРЕТИКІВ-ПЕДАГОГІВ ФРАНЦІЇ**

Освітньо-виховні теорії Франції пов'язані, як правило, з соціальними змінами. Що стосується макропроблемних теорій (Гранд'Мезона, Ж.де Роснея, Жанча і Гофлера), то вони затурбовані проблемами, народженими соціальними, економічними, політичними і культурними структурами. Запропоновані ними зміни у вихованні є глобальними з точки зору відносин людини з суспільством і всесвітнім універсумом. У цьому контексті можна вести мову про „екосоціальне” бачення учіння ПІ і виховання.

Людське суспільство переживає перехідний період, що позначає, скоріш всього, кінець історичного циклу на нашій планеті: нестримної індустріалізації суспільства. Повинні здійснитися величезні зміни із забезпеченням здорової еволюції людського суспільства, здорового розвитку індивіда і живої природи. Великі екологічні проблеми, що ми зустрічаємо на зорі ХХІ ст., показують на якому високому рівні розвитку знаходиться екологічна думка, якою вона стала необхідною в глобальній організації планети Земля. Природа вже використала всі свої ліміти антропоморфічної рівноваги. Після цього – прірва (Петіжан, [8]). Виховання в системі освіти має слугувати створенню нового майбутнього для планети. Про це добре сказав Морен [4]: „Часу більше немає для того, щоб створювати постійні екологічні катастрофи, або ж уявляти, що лише самим злетом технологій зможемо знайти від цього ліки і уникнути до краю звеличених і загострених дисфункцій, що загрожують життю. Різкий порух рятувальника може викликати лише трагічне потрясіння. Потрібно, щоб екологічно згуртована свідомість підтримувалася культурою людських відносин, звільнених від агресії, яка править сучасним світом”.

Потрібно зауважити, що ці теорії не консервативні. Вони не пропонують повернення до класицизму, а навпаки. Більш того, вони мають тенденцію скоріш атакувати ар'єр-гардну культуру і всіх тих, хто її продукує і захищає, трактуючи частогусто традиціоналістів як „причуднених” і несвідомих.

Гранд'Мезон [3] атакує соціальну невідповідність шкіл і пропонує виховну теорію, сконцентровану на пізнанні основних засобів виховання. Він зауважує, що сучасні структури шкільної системи є ще своєрідним виявом феодальних відносин, особливо у школах великих міст, дуже розбурханих різними рухами і контр-рухами, як соціальними, так і культурними, економічними, політичними, ідеологічними. Освіта і виховання глибоко індустріалізувалися, залишаючись у власному світі самими собою, спрямованими на самих себе. Вчений констатує, що школа страждає від редукаціонізму (від лат. *reductio* – зменшення, спрощення, самомилювання). Помітно, що школа спрощує систему своїх функцій, намагаючись фокусувати увагу на одній із них, наведених Гранд'Мезоном у семи моделях.

1. Технократична школа. Підпорядкована місцевому адміністративному апарату і уряду.

2. Нео-корпоративна школа. Характеризується професіоналізмом і синдикалізмом, противладністю в бюрократичній грі.

3. Школа з привідними механізмами економічної машини. Слугує капіталістичному суспільству і владним економічним домінуючим структурам, владним домінуючим економікам.

4. Школа як політико-ідеологічний інструмент. Високий рівень ідеологічної критики. Інструмент ідеологічних сил як лівого, так і правого спрямування.

5. Школа-комунарка з гаслом „жити і відчувати”: ми робимо те, що ми любимо.

6. Школа як інтегруючий центр учинь. У тенетах технологічної революції ставить акцент на технічні процеси, раціональні винаходи.

7. Загальна школа. Повернення до базових цінностей, які приховують неоконсерватизм (приватна школа і сільська школа з древніми ремеслами, релігією тощо).

За цією типологією, на думку автора, приховується атака на завоювання позицій з різними підходами до опанування знань: особистісним, утилітарним, критико-ідеологічним, політичним, адміністративним, педагогічним тощо. У протигагу цим різноманітним ідеологіям школа, на переконання Гранд'Мезона, повинна розвивати свою гуманістичну і соціальну базу. Відкидаючи різні типи редукаціонізму, він пропонує більш глобальний підхід, тобто соціальну педагогіку глобального саморозвитку. „Ми поважаємо фундаментальну педагогічну відповідальність школи, ставлячи перед нею головним завданням відновлення соціальної бази, більш скоординованої, більш динамічної, більш налаштованої на культуру, економіку і політику саморозвитку. Маємо на увазі педагогіку, здатну бути експериментальною в головних інституціях соціального середовища для колективної промоції, краще керованої і краще організованої для досягнення кінцевого результату” [3].

Педагогіка вважається успішною, коли трансформується в соціальну практику саморозвитку (передусім, самоосвіту і самовиховання), тобто, коли вона сконцентрована довкола життєвих проблем особистості і базується на трьох принципових характеристиках:

- робить опис і використання засобів;
- є інтеграцією для множинності підсистем, різно-типів артистів, раціоналізаторів (адміністративних, культурних, технічних, соціальних) усіх ідеологій;
- забезпечує бодай мінімальний консенсус.

Соціальна практика, як оригінальний життєвий досвід, завжди знаходить свої форми вираження, критичного розуміння, солідарності і трансформативної дії.

Педагогічний поступ розпочинається за допомогою однієї з цих динамік, лиш би вона виявляла ознаки синергетизму. Соціальний прaxis є синергетикою інтерпретації, трансформації, вираження і структурування. Соціальна педагогіка саморозвитку постає завжди рекомпозицією (переробкою заново) фундаментальних актів виховання в основах базового учіння.

Педагогіка встановлює, стверджує Гранд'Мезон, синергетику людських фундаментальних дій там, де ми вчимося говорити, вважати, розподіляти і трансформувати щоденний досвід. Автор пояснює це на прикладі мови, яка відображає довкілля, в якому людина живе. Мову не можна відривати від реальних ситуацій, в яких ми її використовуємо і в яких людина перебуває. Не потрібно забувати, що мова завжди відбиває економічні, політичні і культурні виміри оточуючого середовища. Відповідно, викладати мову в школі, залишаючись відірваним від життєвого середовища, означає просто збіднювати її і поступати нерозважливо.

Стратегія підтримує базове учіння і „педагогічний запал” фундаментальних виховних дій. Цей запал безпосередньо пов'язаний із щоденним процесом набування досвіду і характеризується:

- вмінням робити: зменшення дихотомії між ручною працею і розумовою дією;
- вмінням думати: щоденно розвивати філософське мислення, використовуючи логічне судження (автономне, вільне і рішуче);
- вмінням жити: повсякчас послуговуватись демократичною свободою, що вимагає підтримки дуже вимогливого учіння і виховання відповідальної свободи. У мистецтві жити, людина і суспільство повинні безперервно поновлювати свої діалектичні відносини між свободою і необхідністю для всіх. Людська свобода притаманна конкретному віз-а-ві, що є життєвою необхідністю для перебування і діяльності в реальному світі разом зі своїми неминуче ексклюзивними можливостями;
- вмінням віддавати: випереджувати індивідуальні інтереси і потреби добротворності та толерантності, розуміючи і задовольняючи інтереси та потреби спільноти;
- вмінням сказати: заглиблювати своє вміння мислити і мовити в життєвий розвиток, у філософствування – основу любові і боротьби в поступі.

Стратегія, запропонована Гранд'Мезоном, повинна реалізуватися в життєвих освітньо-виховних ситуаціях. Необхідно пам'ятати при цьому, що школа є невіддільною від особистості, від групи (колективу), від оточуючого середовища (соціального передусім). Процес реалізації потребує засобів, що як правило, набувають життєвості і творчого розвитку в соціальному середовищі школи, наближеному до всіх суб'єктів учіння. Педагогіка, у такий спосіб, допомагає досягнути, зрозуміти і розвивати досвід кожної особистості в ситуаціях реального життя. В кінцевому результаті педагогіка здатна взяти на себе забезпечення культурних, економічних, політичних змін у суспільстві і в його життєвому просторі. Автор пропонує своє бачення вирішення комплексу проблем за допомогою освіти і виховання, передбачаючи й інші шляхи їх реалізації. Для цього потрібно щоденно працювати над створенням постійної сітки зв'язків індивіда з оточуючим середовищем. Цей ансамбль зв'язків здійснюється у трьох виявах :

- спонтанному, стихійному, довільному досвіді: сітка між людських відносин, сітка місць і привілейованих цілей-цінностей, сітка дій і центрів інтересів;
- структурованому досвіді: сітка приналежності (організації, інституції), сітка можливостей і лідерства; сітка використаних технік;
- значущий прихований досвід (символи, кінцеві цілі, ідеології): сітка понять і ключових тенденцій, сітка повсякденних знаків, сітка ціннісних орієнтацій (моральних і естетичних, світоглядних та в сфері переконань).

Організуюючи педагогічну дію в життєвому полі сіткових підходів, студент і педагог володітимуть багатогранністю освітнього процесу, кращим усвідомленням його змісту, кращим розумінням кінцевих цілей освіти і виховання.

За теорією Гранд'Мезона педагогіка є способом синергетичного і глобального трактування щоденного досвіду чи ситуацій, в яких людина перебуває й живе. Потрібно змінити соціальну базу, послуговуючись соціальною педагогікою саморозвитку, спільною для основних інституцій оточуючого середовища. Педагогіка повинна запліднювати „дра первинних відносин”.

Це повинно відбуватися у здійсненні систематичної праці, яка перегрупує „визвольні сили” оточуючого середовища в середині модуля, тобто це – організована група в полі окреслених і відносно однорідних діяльностей, незважаючи на різноманітність завдань і партнерств. Модуль не є чистою спільнотою, центрованою виключно на людях, ні групою дій, ні групою завдань. Модуль є місцем щоденних активностей, розмірковувань і солідарностей, організованих із визначеною кінцевою метою, інституційно детермінованою на соціальному полі. Модуль є кадром життя.

У своїх творах „Макроскоп” [1], „Дороги життя” [2], де Росней представляє системну теорію екологічного виховання. Вона спирається на нове бачення світу. До цього додаються численні наукові відкриття, що спричинили вибух нашого фрагментарного бачення природи і суспільства. Але ми заново відкриваємо нашу приналежність до життя та до живої матерії і ми заново віднаходимо нашу свідомість у глобальному функціонуванні соціального організму. Але це, передусім, лише екологічне майбутнє, яке все більше й більше турбує людство.

Технологічний і індустріальний вибух і їхнє використання спричиняють зворотні дії, беручи до уваги необхідність дуже термінових змін. Поєднання більш глобального бачення і перцепції акселерації викликає надто глибоку критику існуючого суспільства і емергентність нових цінностей. Де Росней робить спробу відкрити третій шлях для побудови суспільства, який знаходився б між „диким капіталізмом” і „бюрократичним комунізмом”. Цей третій шлях – екосуспільство. Префікс „еко” символізує більш тісні зв'язки між економікою і екологією. Вчений ставить наголос на відносинах як між людьми, так і між окремими індивідами, між живими істотами і екосферою. Вона хоче і може краще відповісти на людські потреби, забезпечити збереження і еволюцію соціальної системи, а також правдивої урівноваженої кооперації людини з природою.

Модель суспільства співжиття („гостевого суспільства”), запропонована І.Плічем [5], з погляду Ж. де Роснея є цікавою з багатьох точок зору. Для блага людини, інтегрованої в суспільство, екосуспільство будується „знизу догори”. Управління, планування і телекомунікації відіграють в ньому важливу роль. Вчений представляє цінності, на яких має базуватися новий проект. Ось деякі з них: співпричетність, участь, децентралізація, співпраця, творча праця, глобальна логіка, інвантивна думка, повага до інших, співжиття. „Макроскопія” буде засобом, що уможливить новий погляд на природу, на суспільство, на людську істоту. Буде засобом системного підходу, що характеризує глобальне бачення проблем і систем як концентрацію на інтерактивностях між елементами. Нове бачення цілого (системний підхід) фаворизує вивільнення нових цінностей і проєктивну постановку виховання.

Де Росней [1; 2] пропонує відкинути лінійний і традиційний підхід задля іншого, центрованого на взаємній залежності. Традиційне викладання не шкодує зусиль для модернізації виховання, але нові методи і нові техніки ще не пропонують глобального бачення, базованого на системному підході. Дослідник переконаний, що без системного підходу численні спроби модернізації освіти рано чи пізно приречені на провал. Навіть впровадження персонального комп'ютера ще не веде до необхідної „педагогічної революції”. Потрібно пройти стадії спорадичної корекції і повернутися до системного підходу. Багатомірна людина буде ключем до склепіння системного підходу до виховання і об'єктом великих вимірів: біологічних (одиниця: організм, єдність); інтелектуальних і поведінкових (одиниця: людина); соціальних, суспільних (одиниця: громадянин); символічних (одиниця: істота, буття). Яким буде загальний підхід до нового виховання?

Системний підхід утверджує загальний метод, що опирається на п'ять базових принципів:

- наближення по спіралі: традиційне наближення є лінійним і послідовним, від однієї точки до іншої; його потрібно замінити поступом у формі спіралі, що дозволяє здійснювати повернення і відновлення, особливо на вищих рівнях;
- мультиконтекстуальність: учіння базується на багатьох контекстах, в які можна заглибитися, перш ніж виокремити із загалу одне точне визначення;
- складність систем: використання галузевих підсистем, зокрема таких, як біологія чи економіка дозволяє впровадження у ціннісні вартості складність і динаміку систем;
- вертикальні теми: „походження континентів”, „кров і гемоглобін”, „походження життя” і т. ін. фаворизують інтеграцію багатьох ансамблів знань різноманітних рівнів;
- встановлення відносин: розуміти, що факт в собі передбачає встановлення таких зв'язків, які є визначальними для нього і притаманними іншим фактам, що поєднуються з фактом в собі.

В організації учіння і виховання варто використовувати два відомі базові методи учіння: самоосвіта і симуляція. У першому випадку потрібно надати студентові можливість здобувати знання своїм власним ритмом, долучаючи його до модулів самоосвіти, а також до комп'ютерних програм. У другому випадку потрібно наполягати на допоміжній взаємодії за симуляцією (від лат. *simulation* – удавне вираження). Ідеться про фільми, комп'ютери, що симулюють різні життєві та навчальні ситуації і використовуються в учінні. З допомогою подібних симуляцій можна краще зрозуміти динамічні відносини, що існують між елементами складної системи.

Структура системного виховання аналогічна структурі піраміди. Через вершину, через те, що є загальним, найбільш спільним у початковій освіті, навіть інтуїтивним, спрямовуємося до основи піраміди, що виражає сукупність знань і різних досвідів, зокрема культурного, щоб їх опанувати. Ці опановані кожною людиною види досвіду будуть реінтегруватися в послідуєчій діяльності. Поза тим можливі варіанти паралельної освіти, наприклад взаємоосвіта, коли кожен індивід є вузлом комунікації і в такий спосіб потенційним джерелом знань чи умінь. Впровадження в освіту і виховання малих спільнот (групи підприємств, асоціацій, культурних клубів) є прекрасним прикладом досягнення цієї мети. Також і дистанційна освіта є ефективним засобом у цій альтернативній формі освіти. Де Росней підтримує також вільне досягнення знань за допомогою впровадження в життя вільних служб, тобто бібліотек, центрів дидактичних джерел, комп'ютерів. Він пропонує також використати міжнародні симпозиуми, виховні парки, освітні семінари, університети третього віку. Одним словом, системне виховання повинно привести до нової форми рівноваги, притаманної екосуспільству.

Глобальною і комплексною є теорія виховання досвідом Еріха Жанча. Його праця, яку можна назвати найбільш значущою авторською науковою розвідкою, – „Проект еволюції” [7], розглядає проблему одержання і використання знань для вирішення кінцевих цілей розвитку людства. На переконання вченого, об'єктивні наукові моделі науки („знати як”) вписуються у ієрархію регулюючих принципів політики або „знати що”) і, кінцево, об'єднують процеси динаміки еволюції. Щоб добре зрозуміти цю динаміку, Жанч, так само, як де Росней і Тофлер вірить, що потрібно змінити бачення речей і вдатися до загальної теорії систем. Вони ставлять питання: якщо всі системи (соціальні, фізичні, біологічні, культурні) перебувають у постійній еволюції, якою повинна бути функція знань? Якою повинна бути роль виховання?

Жанч підтримує думку, що когнітивні системи еволюціонують так само, як і людські системи, тобто за принципом зворотного зв'язку і, що процеси учіння і пізнання є однаковими. Звідси важливість ноетичної еволюції, слідуючи за якою інформативні і знаннєві системи, в достатній мірі розбалансовані, підтримують тенденцію внутрішньої еволюції в напрямкові нових порядків організації знань. Наше завдання полягає, у такий спосіб, у тому, щоб керувати такими формами ноетичної самоорганізації і інтерпретувати їх. Опираючись на численних авторів (Кун, Лазло, Еклес, Пригожин), Жанч [6] робить висновок, що знання є аспектом еволюції, що торкається людського розуму. Організація

раціональних знань може бути репрезентована за допомогою трикутника, в якому голова буде складеною за допомогою цінностей, середній рівень буде нормативним плануванням і технологією (фізичне, природне, соціальне), основа буде складатися з фізичних, біологічних і психологічних наук.

Цей трикутник раціональних знань характеризується міждисциплінарністю (інтердисциплінарністю). Спосіб організації центрується на координації елементів одного рівня, починаючи з вищого. Трансдисциплінарність огортає всю систему. Самої раціональності, як зауважує Жанч, не вистачає для творення розуміння. Тому він використовує концепт „міждосвідна організація”, тобто динамічна координація елементів людського досвіду певного рівня, виходячи із найближчого високого. Цей концепт включає креативність і наукову концептуалізацію. Отже, інтуїція відіграє в людському досвіді таку ж важливу роль, як і раціональність. Цілі виховання, таким чином, будуть збагачені „ефективністю” досвіду концептора, тобто збільшенням свідомості концептора. Покращення здібностей концептора організувати свій загальний досвід у напрямку досягнення кінцевої мети, використовуючи інтердисциплінарні і транс дисциплінарні моделі пошуку. Це пояснює, таким чином, динамічну позицію, що тяжіє до досвіду, організацію в напрямку кінцевої мети і особливо в напрямку пізнання, тому що йдеться про розвиток у студентів уміння добре адаптуватися в складних ситуаціях, що можуть передбачатися в момент учіння.

Учіння і виховання базуються на трьох концепціях, зокрема:

1. Концепції людських відносин: людський досвід розвивається у відносинах з навколишнім світом. Ця частина стосується відносин людини з фізичними реаліями, соціальними і духовними. Трактуються вони з огляду комунікації і креативності як наукових методів. Предмети, що тут „викладаються”, несуть в собі динамічні і інтегровані аспекти людських відносин зі світом. Вони можуть включати: біологію, фізику, психоаналіз, теорію творчості, принципи екосистем, антропологію культури; теорію комунікації і кібернетику, так само як і інші форми комунікації (парапсихологію і ін.).

2. Концепції інструментів: організація світу (природне, фізичне, соціальне середовище). Центральною темою є організація людей з їхніми технологіями, з їхніми системами комунікацій, їхніми амбіціями, їхніми сподіваннями і їхніми цілями. Виховання повинно включати наступні сюжети: інноваційні процеси, планування творчості, політичні науки, системне проектування, перспективи, теорії прийняття рішень, соціальні індикатори.

3. Концепції інституцій: культурна організація соціальних систем. Учіння на цьому рівні концентрується на розумінні еволюції цінностей. Фундаментальними поняттями є аксіологічний метод, тобто системний пошук в природі різноманітних цінностей і їх імплікацій. В лабораторіях студенти виконують практичні завдання з теорій об'єднаних систем, аналізуючи феноменологію поведінки систем у їх просторово-часовій морфології. Вони вивчають антропологію індустріальних суспільств, динаміку цінностей, етику, загальні теорії систем, теорії еволюції (космологічні, фізичні, біологічні, соціальні (ноетичні), теорії релігійні та ідеологічні, а також теорії духу.

Ці три рівні пов'язані між собою круговоротом ретроінформації в глобальній кібернетиці, яка водночас є культурною, соціальною і людською. Тим часом інтерекспериментальні процеси учіння не можуть базуватися на традиційному викладанні. Процеси учіння в навчальних закладах і в справжньому житті повинні стати ідентичними.

У своїх книжках „Шок від майбутнього” [9], „Учіння для завтрашнього дня” [10], „Третій вал” [11] Тофлер пропонує надзвичайно цікаві роздуми про відносини між вихованням, культурою майбутнього і сучасним індустріальним суспільством. З одного боку, вони вписуються в очевидні відмови від сучасних виховних структур. З іншого боку, вони орієнтуються на майбутнє, на фундаментальні віхи виховання як протиставлення минулому традиціоналізму. Майбутнє трактується як можливі зміни в тій мірі, в якій соціальні інституції є неадекватними до потреб нашої епохи.

Звичайно, не лише майбутнє є відправною точкою в тому, що стосується зміни індивіда, але потрібна і глибока мотивація бачення майбутнього, яке б впливало на соціальні трансформації, привнесені у соціальні інституції проєктивним баченням.

Майбутнє є також символом глибоких устремлінь до боротьби з меншістю, яка, як правило, має песимістичне бачення майбутнього. Більш того, майбутнє може лише породжувати ревізію актуальних дисциплінарних конвенцій і нової організації знань у функціонуванні всіх змін, внесених у сучасний світ. Отже, майбутнє стосується всіх тих, хто вивчає і модифікує всі стратегії викладання і учіння.

Включення майбутнього в учіння є необхідним поєднанням із глибокими змінами в сучасному світі. Ці напрямки змін пов'язані з боротьбою жінок за емансипацію, боротьбою за расову рівноправність, боротьбою молоді за визнання в соціальній системі, яка виключає їх із центрів по прийняттю рішень і утримує їх поза ринком праці протягом все довших і довших періодів. Є очевидним, пише Тофлер, що важлива соціальна зміна за майбутнє передбачає реформування сенсу праці. Майбутнє не може бути розцінене як просте продовження форм праці, що часто-густо бруталізували людину.

Глобальна революція, запропонована Тофлером, базується на баченні майбутнього як у відносинах з індивідом, так і у відносинах із суспільством, школою та іншими соціальними інституціями. Тим часом така уявна екстраполяція вписується у перспективу адаптації. Насправді проблеми демонструються в інадаптації (неприспособованості) людей до суспільства і це є темою, що піднімається у книжках „Шок від майбутнього” та в „Учінні для завтрашнього дня”.

Майбутнє відрізняється від теперішнього, сучасного. Тофлер наполягає на ролі зображень майбутнього для аналізу ситуацій виховання. Виховання традиційно забезпечувалося мудрими старшими людьми і батьками, виходячи із ситуацій майбутнього. Це відношення постійне, бо сам життєвий цикл спрямований у ще непрожитий людиною час. Саме тому виховання для майбутнього зумовлюється ситуаціями теперішнього.

Політики підтримують міфи про те, що індустріальне суспільство увіковічнюватиметься безкінечно і вихователі працюватимуть в організації і здійсненні виховного процесу в тому ж самому сенсі. Вони зовсім не передбачають вибуху змін в нових технологіях, сімейних структурах, інтернаціональних відносинах, що в поступі завжди радикально неповторні і змінні. Отже виховання має вибудовуватися з передбаченням майбутнього, яке завжди неадекватне теперішньому. Тут діє закономірність, що картина майбутнього народжує завжди інадаптованість, тому що не передбачає ніяких радикальних змін. Тофлер [10] зауважує: „Школи і університети, акцентуючи увагу на минулому, цим не лише спотворюють образ майбутнього, але й роблять його хибним, подібним до теперішнього і цим народжують мільйони кандидатів для шоку від майбутнього, заохочуючи розрив між зображенням самого себе і своїми сподіваннями щодо соціальних змін. Тому індивід відчуває себе сталим і незмінним, поза зростанням і адаптацією”. Він відчуває себе статичним і пасивним у життєвому циклі, що постійно стрімко змінюється”.

Практичні картини. Аналіз майбутнього відбувається на базі учіння. Якщо ми нездатні побудувати випереджаюче зображення картини, ми не можемо вчитися. Кожен із нас проєктує картини майбутнього на екрані своєї свідомості. Ми жонглюємо передбаченнями близького, середнього і віддаленого майбутнього. Ця прихована архітектура передбачення майбутнього постійно притаманна особистості і способів її поведінки та дозволяє людській істоті перебувати у рівновазі з оточуючим, постійно змінним середовищем. Безсумнівно, це – база для адаптації. Значна частина виховання опирається на процес, з допомогою якого людина збільшує, продовжує, збагачує, покращує картину майбутнього.

Виховання тим часом не обмежується формуванням духу. Воно включає всю його біохімію і психофізіологію, адаптує постійно до оточуючого середовища. Зміни,

спрямовані на майбутнє, є нічим іншим, як лише станом для реструктурування зв'язків між школами, коледжами, університетами та їхніми спільнотами. Вони повинні перш за все допомагати індивідові модифікувати реальність, повертатися обличчям до криз і використовувати можливості для змін і удосконалення. Головна мета полягає у зміцненні практичних навичок індивіда до протистояння та адаптації до змін, що відбуваються за допомогою фантазування, уявлення, просвітлення, розумового протиставлення.

Список літератури: 1. De Rosnay J. Le Macroscopie. – Paris: Seuil. – 1975. 2. De Rosnay J. Les chemins de la vie. – Paris: Seuil. – 1983. 3. Grand'Maison J. Pour une pédagogie sociale d'autodéveloppement en éducation. – Montréal: Stanké. – 1976. 4. Morin E. Pour une nouvelle conscience planétaire. //Le Monde diplomatique, – 1989. № 427, octobre. 5. Illich I. Une société sans école. – Paris: Le Seuil. – 1980. 6. Jantsch E. Design for Evolution. – New York: Braziller. – 1975. 7. Jantsch E. (Éd.) The Evolutionary Vision. – Boulder: Westview Press. – 1981. 8. Petitjean A. Pour un contrat de l'homme avec la Nature //Le Monde diplomatique. – 1989. – № 426. 9. Tofler A. Le Choc du Futur. – Paris: Denoël. – 1971. 10. Tofler A. Learning for Tomorrow. – New York: Vintage Books. – 1974. 11. Tofler A. The Third Wave. – New York: W. Morrow. Traduction française: La troisième vague. – 1980.

Л. І. Зязюн

СТРАТЕГІЯ ЕКОСОЦІАЛЬНИХ ТЕОРІЙ УЧІННЯ І ВИХОВАННЯ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТЕОРЕТИКІВ-ПЕДАГОГІВ ФРАНЦІЇ

Аналізується питання про вирішення людством екологічних проблем на зорі XXI століття в глобальній організації планети Земля засобами освітньо-виховної системи. При цьому необхідно дотримуватися важливого педагогічного принципу: екологічно згуртована свідомість людства повинна підтримуватися культурою людських відносин, звільнених від агресії, що править сучасним світом.

Л.И. Зязюн

СТРАТЕГИЯ ЭКОСОЦИАЛЬНОЙ ТЕОРИИ УЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЕ В НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИИ ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГОВ ФРАНЦИИ

Анализируется вопрос о решении человечеством экологических проблем на заре XXI века в глобальной организации планеты Земля средствами образовательно-воспитательной системы. При этом необходимо придерживаться важного педагогического принципа: экологически объединенное сознание человечества должно поддерживаться культурой человеческих отношений, освобожденных от агрессии, которая правит современным миром.

L. Zyazyun

STRATEGY THEORIES EKOSOTSIALNOY EXERCISES AND TRAINING IN THE SCIENTIFIC STUDY THEORETICAL-TEACHERS OF FRANCE

It is analysed a question about the decision of ecological problems humanity on sunset XXI age in global organization of planet Earth by facilities of educationally system. So that is why it is necessary to adhere the important pedagogical principle: the ecologically united consciousness of humanity must be supported the culture of human relations, exempted from aggression which governs the modern world.